

לורנס פישר

"נחש! נחש! בואו נברח!"

בולאון מספר 76

טוב, מאז הבולאון האחרון חל שינוי לטובה, החטופים החיים חזרו ויש טפטופים של החללים שגם אותם רוצים לראות חוזרים. לא רוצה לחשוב על מה עברו החטופים בשנתיים של שבי אבל ברוך שובם. מאחל רק בריאות להם ולמשפחותיהם.

לגבי, הילדה מתקרבת לגיל 8 וכמו האבא שלה, היא מאוד אוהבת לקרוא. אז לקחתי הרבה מהסיפורים שלי כמו ספינות שרבורג ועוד, והפכתי אותם לספר ילדים בשפה שמתאימה לגיל שלה. השלב הבא זה למצוא עורך לשוני ומו"ל. מישהו מכיר?

הסיפור הפעם קצת שונה ומתמקד בנחשים. הנחש זוחל בדמיון האנושי כבר אלפי שנים ומחליף צורה ומשמעות באמנות, בדת ובפוליטיקה. לפעמים הוא מסמל חכמה והתחדשות, אבל בדרך כלל - סכנה, רמאות ורוע. לצערנו, פעמים רבות השתמשו בו כדי לצייר את היהודי כיצור ערמומי, מסוכן, או כזה שמאיים על העולם.

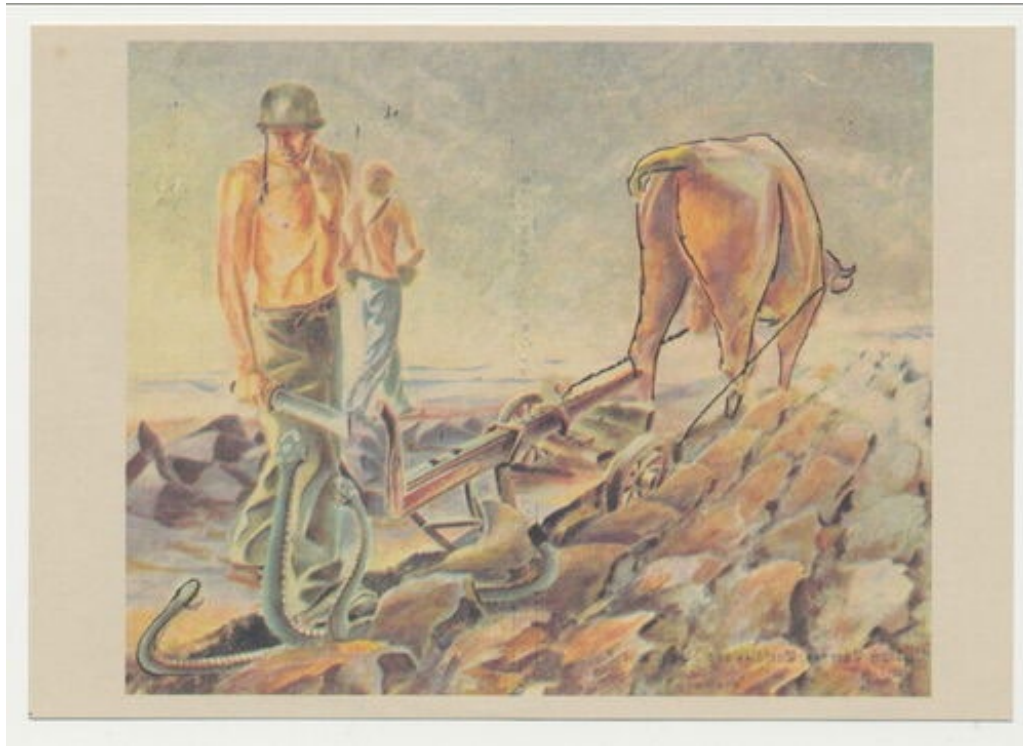

הכול מתחיל, כמו ברבות מהאגדות, בגן עדן. הנחש לוחש לחוה, התפוח נופל, והעולם מאבד את תמימותו. אמנים ומטיפים אהבו את הסיפור הזה, ועד מהרה הנחש הפך לסמל לחטא ולפיתוי. מאוחר יותר, כשחיפשו שונאי היהודים סמל נוח לרוע, הם בחרו שוב באותו נחש. הוא כבר היה מוכר, כבר היה שנוא, ולא היה צורך להסביר דבר.

בתחילת המאה העשרים התחיל הנחש לעבוד בשירות התעמולה. באירופה נאציים הנחש נכרך סביב כדור הארץ, ראשו נושא מגן דוד. לעיתים רגל חייל גיבור מוחצת אותו, ולעיתים הנחש חונק אומות תמימות. המסר היה ברור: היהודי הוא המרעיל הנצחי, המסתכן אל תוך העיתונות, הפוליטיקה והכסף. הנחש הפך לקיצור גרפי של פחד וחשדנות. לא היה צריך לקרוא – מספיק היה להביט ולהירתע. משמאל רואים בול שהונפק לשימוש בסרביה הנאצית ב-1942 לפרסום תערוכה נגד ארגון "הבונים החופשיים" שהייתה למעשה תערוכה אנטישמית. היהדות מיוצגת כנחש על הגלובוס אותו יש לעצור ולהכחיד. לא אכנס לסמלים האחרים שהם מעניינים לא פחות.

הגלויה הבאה, הונפקה בתקופה הנאצית לפני פרוץ המלחמה, מתארת נחשים בשדה, שמקשים על החקלאי לבצע את עבודתו. מזכיר לי מישהו שאמר שהסתובב בקריה עם מגפיים בגלל כל הנחשים שם.

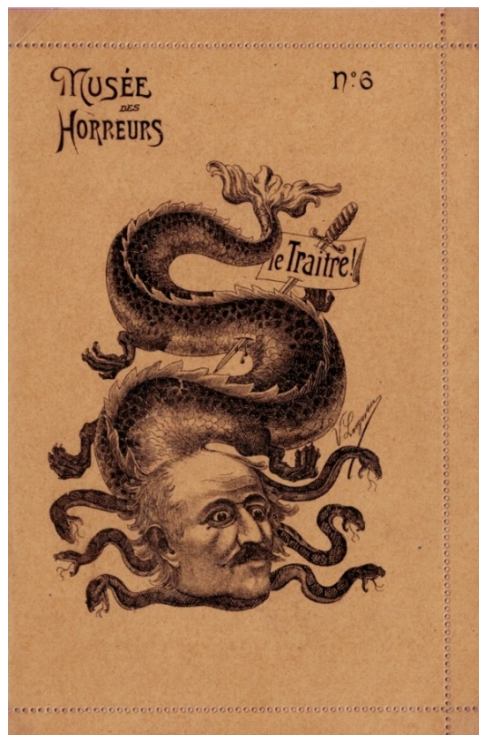

אותו דימוי של הנחש מצא לו בתים חדשים במקומות אחרים בעולם. תווית התעמולה של "החזית העממית לשחרור פלסטין" (PFLP) משנות השבעים הציגה שוב נחש הנכרך סביב כדור הארץ, הפעם בשפת "ההתנגדות". רק הסיסמאות השתנו. הנחש נשאר אותו נחש – שקט, ערמומי ויהודי. השנאה אוהבת למחזר.

גרסה אחרת שהייתה פופולרית במיוחד הציגה את היהודים כמי ש"מתכננים לשלוט בעולם". סמלים זהים של הנחש המנסה להשתלט על העולם שימשו גם בתעמולה כנגד ברית המועצות הקומוניסטית כמו בגלויה מהונגריה מ-1949 המצורפת. מעניין הקשר בין הסמלים שהציגו את האויב הקומוניסטי ואת היהדות ועוד יותר מעניין שזה בדיוק מה שהנאצים ניסו לעשות, הקבלה בין היהדות לקומוניזם. באיור כזה נכרך הנחש סביב הגלובוס בחיוך של נבל מצויר. כמעט מרשים איך יצור בלי ידיים מצליח לאחוז בכל כך הרבה ניירת של שליטה עולמית. אבל גם כאן זו הייתה אותה עלילה ישנה – אותו דימוי עייף, רק בצבע חדש.

ואז מופיעה ההידרה – דמות מיתולוגית מפלצתית של נחש בעל ראשים רבים הידועה מסיפור הרקולס הנלחם בה כמי שמייצגת את הרוע.

דמות ההידרה חזרה לכבד בעידן המודרני כמו בקריקטורה של פרשת דרייפוס בצרפת. זה כבר נחש בגרסה יוקרתית. כל ראש נושא תווית: "כספים", "פוליטיקה", "עיתונות", "תיאטרון" ועוד. הגיבור עומד מוכן עם חרב, קוטע את הראשים שצומחים שוב. זה היה אמור להראות כאילו היהודים הם סכנה שקשה להשמידה. כך הפכה השנאה לאגדת גבורה, עם יהודי בדמות מפלצת ודמות לאומית מצילה. הגלויה הזו היא בין הפריטים הנדירים באוסף שלי והונפקה בשנת 1900.

כאשר מצרפים את כל התמונות יחד, רואים תבנית ברורה. הנחש, הארס, העולם הנחנק – כל אלה מציגים את היהודים ככוח לא אנושי שיש להילחם בו. על ידי הפיכת בני אדם לזוחלים, הצליחו אמנים להפוך אכזריות לגבורה. קשה לרחם על נחש.

אבל אפשר גם לראות את הסמל אחרת. בטבע הנחש שומר על איזון. הוא אוכל מזיקים, משיל את עורו, ושורד למרות הכול. מנקודת מבט אחרת, הנחש מסמל התחדשות ולא רוע. אולי הגיע הזמן לשחרר את היצור המסכן הזה מעבודת השנאה שלו, ולתת לו פשוט להתחמם שוב בשמש. לא אצלי, אם אני רואה נחש, ארוץ יותר מהר מאוסיאן בולט.

אז בפעם הבאה שתראו נחש בתעמולה – תביטו היטב. זה לא באמת הנחש אלא הפחד של האמן. הניבים מצוירים בדיו, לא בביולוגיה.

אסיים היום בזה: כשרואים נחש בתמונה, צריך לזכור – הרעל איננו בזוחל, אלא ברעיון.

אז זהו הפעם!

נהניתם, ספרו לחבריכם, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מסיפור הבא.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבאה. אם בא לכם להגיב אז הנה קישור לשליחת מייל אלי: [שליחת מייל](#)

תגובות, הערות, בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר

ניתן להוריד את כל הניוזלטרים הקודמים באתר ההתאחדות: <http://israelphilately.org.il/info.asp?item=489>

מוזמנים גם לבקר באתר: <https://stampandstories.blogspot.com>

אתר חדש בנושא גלויות של הסטרייטיפ היהודי: <https://thejewishstereotypes.blogspot.com>

וגם בערוץ היוטיוב שלי: <https://www.youtube.com/channel/UCHGHlvoXTTM0rpyd3zW3lQQ>